

REGISTERBLAD

Namn och datum: G Hallin (1986-09-30), M Löfroth (1997-12-17), Å. Pehrson (1999-09-28), S. Marklund (2007-04-30)

Område av riksintresse för naturvård i Örebro (T) län

Områdesnummer: NRO18017

Områdesnamn: Mantorp och Nytinge

Kommun: Örebro (80)

Kartblad: 10 FNO

Area: ca 479 ha varav 479 ha land och 0 ha vatten

Naturgeografisk region: Svealands sprickdalsterräng (24)

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Slätt med lägre relativ höjd än 20 m.

Riksvärde:

Våtmarkskomplex	Flora

Värdeomdöme: De icke uppodlade områdena har höga botaniska värden knutna till de kalkpåverkade naturtyperna. Förkastningens östra del har moränkullar med hållar av leptit och urkalksten vilket ger en mycket rik flora, bl.a. ett berg med närmast stäppartad torräng, unikt för denna del av landet. Hällebräcka förekommer med flera lokaler i området. Här lever också den större vattensalamandern.

Huvudkriterier: A, C, D

Stödskriterier: 2, 4, 6, 8, 9.

Förutsättningar för bevarande: Syftena med reservatsbesluten samt bevarandemål och skötselåtgärder angivna i reservatsbesluten skall följas.

Säkerställande: Mantorpsskogen i väster utgör sedan 1998 naturreservat (135 ha) och är även Natura 2000-område. År 2006 tillkom i östra delen naturreservatet Tåsta om 121 ha. Inom Tåsta naturreservat återfinns även ett Natura 2000-område om 10 ha.

Områdets huvuddrag:

Området består av två skilda delområden med likartad berggrund av leptit och leptitgnejs och med stråk av urkalksten. Delområdena skiljs av ett ca 2 km brett parti av jordbruksmark där inga skyddsanspråk behöver ställas.

Områdets västra del är svagt kuperat, med bl a en låg, nordvärd förkastning och bevuxet med barrskog och i de flacka sänkorna myrvegetation. Ett ca 350 m brett stråk av urkalksten löper genom området, i riktning O-V. Denna går i dagen i några låga hållmarker. Annars dominerar morän, delvis svallad i ytan, med inslag av torvmarker.

Kilbergsmossen med flera smärre myrar ligger insprängda i ett större skogsområde. Våtmarkerna utgörs av en svagt välvd mosse, sumpskog och topogena kärr. Stora delar är kalkpåverkade.

I gammal örtrik barrblandskog i V delen finns på två ställen växtplatser för bombmurkla (*Sarcosoma globosum*). Andra intressantare svamparter är taggsvamparna *H. geogenium*, *Phellodon niger* och *Ph. melaleucus*, *Sarcodon lundellii*, *S. fennicus*, gråticka och jordstjärnorna *Geastrum pectinatum* och *G. fimbriatum*. Exempel på ovanligare kärnväxter på skogs- och hållmarker inom området är nästrot (ca 150 ex), skogsknipprot, hällebräcka och fältgentiana.

I fyra av kärren förekommer knottblomster (*Malaxis monophylla*). Bland övriga ovanligare kärrväxter kan nämnas myggblomster, ängsnycklar, skogsnycklar och gräsull.

Sydost om de i den västra delen befintliga marmorbrotten finns ett parti med svagt översilad barrblandskog med rik flora. Här förekommer t ex trådfråken (*Equisetum scirpoides*), nästrot och ögonpyrola. Även i den störda miljön kring brotten är florans rik, med arter som ängsgentiana och glatt tallört.

Den östra delen av området utgörs av en 150-600 m bred zon längs en sydvänd förkastning i urkalksten. Större delen är bevuxen med barrblandskog. Vid Skogsberg väster om länsväg 815 finns moränkullar med hållar av leptit och urkalksten. På kullens SO-del finns en ängsbacke och i väster en betesmark med hållar. Här växer av ovanligare arter klippbräcka, vårfingerört (*P. crantzii* och *P. tabernaemontani*), säfferot, backlök, backglim, vitknavel, backtimjan, knölsmörlomma och getapel.

Omedelbart öster om länsvägen, vid Nytinge, bildar förkastningen en liten markant bergknalle, som liksom kullarna vid Skogsberg ligger öppet i landskapet och avskild från områdets i övrigt sammanhängande skogsmark. Uppe på berget finns ett tunt jordlager, och där liksom nedanför berget finns torrängsvegetation med bl a följande arter: säfferot, backruta, solvända, flentimotej, backlök, vårfingerört (*P. tabernaemontani*), skårdaggkäpa (*A. wichurae*).

Inom resten av området (Skala) finns en markant sluttning bakåt (N-ut) från förkastningskrönet och en svagare sluttning söderut från brantens fot. Vattenfyllda kalkbrott finns på sex ställen. Här utvecklas larvstadierna till den större vattensalamandern. På de markantare delarna av krönet finns talldominerad hållmarksskog, men också mindre, öppna hållmarker med arter som oxbär (*C. integerrima*), berberis, vippärt, hällebräcka och murruta. Utpräglad torrängsvegetation, med t ex rik förekomst av säfferot, finns också längs områdets södra bryn. Inom ett blockrikt område längst österut i förkastningsbranten finns lundvegetation med lind, hassel, underviol, vårört m m. Sanka, översilade avsnitt med lövkärr eller öppna kärr finns främst i norra, men även i södra kanten. Av intressantare arter märks knottblomster, spindelblomster, ängsnycklar, ormtunga (2 lok.), kärrbräken, granbräken, tuv-, näbb- och tagelstarr.

I den ört- och gräsrika barrblandskog som dominerar området växer bl a backskafting, skogsknipprot, skogsnycklar, ryl, ögon- och klockpyrola, glatt tallört, kanelros, ängsgentiana och krussilja. Dessutom hyser skogen en mycket rik svampflora. Där finns 15 arter av taggsvampar, bl a *S. lundellii*, *S. scabrosus*, *Hydnellum mirabile*, *H. geogenium*, *Phellodon niger* och *Bankera violascens*. Andra anmärkningsvärda svamparter är jordstjärnorna *Geastrum pectinatum* och *G. quadrifidum* samt spindelskivlingen *Cortinarius corrosus*.

Anmärkningar: Kilbergsmossenområdet i väster har VMI-ID 10F6E01 och ingår i myrskyddsplan. Övriga VMI-ID är 10F6E02, 10F6E05, 10F6E03, 10F6F01. Området ingår i

naturvårdsöversikt (80:104, III, 3b; 80:132, III, 3a; 80:133, II, 1a; 80:134, II, 3b), Ä o HI (80:66, III) och i Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004.

Referenser:

Hultén E, 1971: Atlas över växternas utbredning i Norden

Janzon G, 1972: Översiktlig naturinventering av Glanshammars kommun. Länsstyrelsen i Örebro län.

Ingelög T m fl, 1984: Floravård i skogsbruket, Skogsstyrelsen

Länsstyrelsen i Örebro län, 1984: Naturvårdsöversikt Örebro län.

Martinsson K & Nitare J, 1986: Bombmurklan, *Sarcosoma globosum*. en hotad svamp, Sv Bot Tidskr 80:3

Nilsson K G, 1986: Floran i Rinkaby och Glanshammar i Närke, Sv Bot Tidskr 80:5.

Naturvårdsverket, 1994: Myrskyddsplan för Sverige.

Länsstyrelsen i Örebro län, 1995: Inventering av ängs- och hagmarker i Örebro län, norra delen. Publ.nr.1995:15

Länsstyrelsen i Örebro län, 1998: Våtmarker i Örebro län, södra delen. Publ.nr. 1998:8.

Jordbruksverket. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004, www.sjv.se/tuva.